

DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNERS

Eshankulova Nasiba Khasanovna

teacher

Astrakhan State Technical University Tashkent region branch

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11149018>

ARTICLE INFO

Received: 02nd May 2024

Accepted: 07th May 2024

Online: 08th May 2024

KEYWORDS

*Listening skills, motivation,
micro and macro skills,
formative and summative
assessment.*

ABSTRACT

In this article, the importance of language learning and the types of development and assessment of listening skills were discussed.

INGLIZ TILI O'RGANUVCHILARIDA ESHITISH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH

Eshonqulova Nasiba Xasanovna

o'qituvchi

Astraxan Davlat texnika universiteti Toshkent viloyati filiali

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11149018>

ARTICLE INFO

Received: 02nd May 2024

Accepted: 07th May 2024

Online: 08th May 2024

KEYWORDS

*Tinglash ko'nikmasi,
motivatsiya, mikro va makro
ko'nikmalar, shakllantiruvchi
va umumlashtiruvchi baholash.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada hozirgi kunda til o'rganishning ahamiyati va tinglash ko'nikmasini rivojlantirish va baholash turlari haqida fikr yuritildi.

Hozirgi kunda ingliz tilini o'rganar ekanmiz bu nafaqat yoshlar balki har qanday yoshda o'rganish uchun qiziqarli va kerakli til ekanligini anglab yetamiz. Shu o'rinda aytib o'tishimiz lozimki, til o'rganishda bir nechta ko'nikmalarni shakllantirib olsak, bu til o'rganuvchilar uchun faqatgina foyda keltiradi deb umid qilamiz. Ingliz tilini o'rganish o'rganuvchilardan to'rtta ko'nikmalarni talab qiladi:

Ular:

1. Gapirish;
2. Yozish;
3. O'qish;
4. Tinglash;

Ushbu maqolada biz til o'rganuvchilar uchun tinglash ko'nikmasini oshirish va yaxshilash haqida gapirib o'tamiz.

Tinglash ko'nikmasi til o'rganishda asosiy rolni bajaradi desak mubolag'a bo'lmaydi. Ayniqsa Oliy ta'lim muassasalarida bunga alohida e'tibor berishmoqda. Ingliz tili darslarida har bir ko'nikma alohida-alohida dars sifatida talaba-yoshlar uchun tushunarli bo'lishi uchun o'z mutaxassislari tomonidan o'tilib kelinmoqda. Bizga ma'lumki, til o'rganish o'rganuvchilardan sabr va matonat talab qilinadi ya'ni bundan ma'lum bo'ladiki o'z- o'zidan bir kunda kamida 4-5 soat vaqtini til o'rganishni uchun sarflash kerakligini ko'rsatib beradi.

Tinglash ko'nikmasi universitet talabalari tomonidan o'zlashtirilishi kerak bo'lgan ko'nikmalardan asosiysi hisoblanadi. Boshqa odamlar bilan muloqot qilish uchun ingliz tilida gaplashayotgan odamni tinglash va tushunish qobiliyati muhimdir. Tinglashni yaxshi biladigan talabalar ma'ruzachining aytganlarini ko'proq tushunishadi va ular tinglash orqali ko'proq ma'lumotga ega bo'lish imkoniyatiga ega.

Morley (1991, Celce-Murcia 82-b,) " Ular gapirgandan ikki baravar ko'p, o'qiganlaridan to'rt baravar ko'p va yozganlaridan besh baravar ko'p tinglashni kutishadi" deb ta'kidlaydi. Tinglash-bu aloqa jarayonida xabarlarini to'g'ri qabul qilish va talqin qilish qobiliyati deganidir.

"Tinglash nafaqat biror narsani eshitishdir" deb ta'kidlaydi Shvarts (2004, 2-bet). "Kattalar muloqot vaqtining deyarli yarmini tinglashga sarflashlari taxmin qilingan. Talabalar o'qituvchilarni va bir-birlarini tinglash orqali o'z ma'lumotlarining 90 foizini olishlari mumkin" deydi yana Shvarts.

Tinglash-bu eng ko'p ishlatiladigan til modali. Tinglash real vaqtda amalga oshirilishi kerak. Ikkinchi imkoniyat yo'q, agar, albatta, tinglovchilar ma'ruzachilarni tinglashda takrorlashni so'ramasalar.

Shunga qaramay, tez-tez aytilganlarni tushunish uchun ma'lumotni tezda qayta ishlay olmaydigan til o'rganuvchisi uchun tinglash stressli faoliyat bo'lishi mumkin (Goh & Taib, 2006, 222-b). Tinglashni o'rgatishda xilma-xillikdan foydalanish talabalarning materialni tushunishda motivatsiyasini rivojlantirishi mumkin. Ingliz tili bo'limida tinglashni o'rgatish kichik va o'rta maktablarda o'qitishdan farq qiladi. O'qituvchilar tomonidan sinfda tegishli usul va uslublarni amalga oshirish talabalar uchun natijaga ta'sir qiladi. Masalan, tegishli tinglash materiallari, yaxshi sinf muhiti, tegishli o'qitish usullari va mazmunli mashqlar o'quvchilarga yaxshi tinglash qobiliyatlariga erishishga yordam beradi.

Tinglash qobiliyati muloqotning muhim qismi va ikkinchi tilni o'rganish uchun asosdir. Nunan (2003, 26-b) ga ko'ra, tinglash fonemalardan eshitiladigan tovushlarni matnga to'liq dekodlash jarayonidir. Braun (2001, 263-b) tinglashni o'rganish haqiqatan ham javob berishni va tinglashga zanjir sifatida javob berishni davom ettirishni anglatadi. Tinglash qobiliyati tinglanayotgan narsaning ma'nosini tushunish uchun tinglash mahoratini anglatadi.

Tinglash jarayoni o'quvchilarga so'ralgan/aytilgan narsalarga javob berishga yordam beradi.

Bundan tashqari, tinglash barcha samarali muloqotning kalitidir;

Samarali tinglash qobiliyatisiz xabarlar osongina noto'g'ri tushuniladi, aloqa buziladi va xabar yuboruvchisi osongina hafsalasi pir bo'lishi yoki asabiylashishi mumkin.

Bundan tashqari, Hughes (1991, 134-b) tinglash bilan shug'ullanadigan ikkita qobiliyatni eslatib o'tadi, ular mikro ko'nikmalar va makro ko'nikmalardir. Mikro ko'nikmalarda kimdir

nima deyayotganini tushunish uchun tinglovchi intonatsiya turlarini, funksiyalar va tuzilmalarni tan olishni, yaxlit qurilmalarni talqin qilishi, jumla tarkibiy qismlarini aniqlashi va nutq belgilarini tan olishi kerak.

Makro ko'nikmalarda kimdir nima deyayotganini tushunish uchun tinglovchi aniq ma'lumotni tinglash va eshitilayotgan narsadan mohiyatini olish bilan shug'ullanishi kerak yoki tinglovchi quyidagi ko'rsatmalar yoki ko'rsatmalardan ma'lumot haqida umumiy tasavvurga ega bo'lishi kerak.

Ingliz tili o'rganishda tinglash qobiliyatini baholash ham muhim rol o'ynaydi.

Tinglash ko'nikmasini baholashning ikki turi mavjud, ya'ni shakllantiruvchi va umumlashtiruvchi baholash (Braun, 2004, 13-b). Bir tomondan, talabalar tinglash bilan shug'ullanganlarida davom etayotgan va norasmiy ravishda o'tkaziladigan baholarga o'qituvchilar tomonidan diagnostik ravishda qo'llaniladigan shakllantiruvchi baholash deyiladi. Boshqa tomondan, maktablar, kollejlari va hukumatlar tomonidan talab qilinadigan summativ baholarga viktorinalar, yutuqlar testlari, malaka testlari va standartlashtirilgan testlar kiradi.

Zamonaviy dunyoda yashar ekanmiz shuni aniq aytishimiz kerakki, hozirgi kunda yoshlarga ta'lim berish ayniqsa til o'rgatish va dars davomida ularni til o'rgatishga bo'lgan qiziqishlarini oshirish birmuncha sabr talab qiladi. Ingliz tili darslarida texnologiyalardan foydalanib, qiziqarli qilib yanda yoshlarda qiziqish uyg'otish kerak. Tinglash qobiliyatini oshirishda asosan darsdan tashqari, bo'sh vaqtlarida ko'proq turli xil filmlar ko'rish, har xil ma'lumotlar beradigan audio fayllar eshitish maslahat qilinadi.

References:

1. Alexander, L. G. (1992). *Fluency in English*. London: Longman Group Ltd.
2. Brown, H. D. (2001). *Teaching by principle: An interactive approach to language pedagogy*, (2nd Ed.). New York: Longman.
3. Brown, H. D. (2004). *Language assessment principles and classroom practices*. San Francisco: San Francisco State University Press.
4. Brown, H. D., & Abeywickrama, P. (2010). *Language assessment, principles and classroom practices* (2ndEd). White Plains, New York: Pearson Education, Inc.
5. Celce-Murcia, (Ed.). (1991). Teaching English as a Second or Foreign Language (2ndEd). In J. M. Morley, *Listening comprehension in second/foreign language instruction* (pp. 81-106). Boston: Heinle & Heinle.
6. Cruickshank, D. R., Jenkins, D. B. & Metcalf, K. K. (2013). *The act of teaching (6th Ed)*. New York: McGraw Hill.